

Sławni Nysanie – nauka i kultura bogactwem historii regionu

STAROSTWO POWIATOWE W NYSIE

**Sławni Nysanie
– nauka i kultura
bogactwem historii regionu**

OPOLE 2004

Zebranie i opracowanie materiału
Wydział Promocji, Rozwoju Gospodarczego
i Programów Europejskich
Starostwa Powiatowego w Nysie

Projekt okładki i redakcja techniczna
Andrzej Pasierbiński

Redakcja i korekta
Violetta Sawicka

Zdjęcia: *Kazimierz Staszków*
i z archiwów prywatnych

Opracowania w językach francuskim i niemieckim
Joanna Niźnik, Izabela Kicak

**Publikacja jest częścią projektu
„Sławni Nysanie - nauka i kultura bogactwem historii regionu”
Projekt został zrealizowany w ramach programu
„Kultura na prowincji”
dofinansowanego ze wspólnego funduszu utworzonego przez
Fundację im. Stefana Batorego
i Fundację Wspomagania Wsi**

ISBN 83-88672-56-8

WYDAWNICTWO INSTYTUT ŚLĄSKI Sp. z o.o., Opole, ul. Piastowska 17, tel. (77) 4540 123
Nakład 600 egz., obj. 9,25 ark. wyd., 5,75 ark. druk + 1 ark. wkładka na kredzie.

Spis treści

<i>O d w y d a w c y</i>	7
Harmonogram organizacji wykładów w ramach projektu „Sławni Nysanie – nauka i kultura bogactwem historii regionu”	9
WYKŁADY I KOREFERATY	
Kazimierz S t a s z k ó w Książę biskup Franiszek Ludwik von Neuburg	11
Grażyna Z d a n o w i c z Spotkania nad Nysą – o życiu i twórczości Wandy Pawlik	14
Piotr C h r o b a k Joseph Krautwald – portret artysty	31
Paweł S z y m k o w i c z Pomnik nagrobny Konrada Methnera – jedno z pierwszych dzieł Josepha Krautwalda	36
Kazimierz S t a s z k ó w Konrad Emil Bloch – noblista z Nysy Bernhard Grzimek – człowiek legenda	38 44
Grażyna G r a b o w s k a Siostra Maria Merkert – historia Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety	48
Kazimierz S t a s z k ó w Generał Friedrich Wilhelm von Steuben – sławny uczeń nyskiego Carolinum	56
Kazimierz S t a s z k ó w Joseph von Eichendorff Max Herrmann-Neisse	60 64
Alicja S z y m k o w i c z, Paweł S z y m k o w i c z Adolf Lorenz – twórca współczesnej chirurgii ortopedycznej	68
Piotr C h r o b a k, Paweł S z y m k o w i c z Paul Peikert – kronikarz obłożonego Wrocławia	73
Kazimierz S t a s z k ó w Markiz Marie Joseph de La Fayette – więzień nyskich kazamatów Czy Charles de Gaulle był w Nysie?	78 80

Kazimierz S t a s z k ó w Christoph Scheiner – wielki astronom i miłośnik nauk ścisłych	83
Krzysztof P a w l i k Dyrektorzy Muzeum w Nysie – Stanisław Kramarczyk i Franciszek Piękała	86

Od wydawcy

Prezentowana Państwu książka, przygotowana przez Starostwo Powiatowe w Nysie, jest kolejną publikacją dotyczącą historii ziemi nyskiej. Stanowi ona podsumowanie realizowanego w latach 2003–2004 – wspólnie z Fundacją im. Stefana Batorego i Fundacją Wspomagania Wsi – projektu pt. „Sławni Nysanie – nauka i kultura bogactwem historii regionu”. Projekt ten, realizowany w ramach programu „Kultura na prowincji”, zakładał organizację i przeprowadzenie cyklu wykładów (13) dotyczących znanych postaci, których życie, praca i twórczość związane były z ziemią nyską. Wykłady organizowane w dziewięciu gminach powiatu nyskiego zgromadziły ok. 1100 osób, wśród których byli przedstawiciele lokalnych środowisk: kultury, nauki, polityki, kościoła, mniejszości narodowych, jak również dzieci i młodzież ze szkół z terenu powiatu nyskiego.

Podstawowym celem projektu było przybliżenie mieszkańcom powiatu nyskiego historii tego regionu przez prezentację wybitnych osobowości, które w różny sposób związane były z ziemią nyską i w znaczący sposób wpłynęły na jej bogactwo kulturowe i losy.

Ze względu na bogatą, wielokulturową historię regionu, tworzoną przez zróżnicowane grupy etniczne mające korzenie w różnych narodowościach, projekt ten zakładał również integrację grup społecznych oraz wsparcie dialogu z mniejszościami narodowymi z terenu powiatu.

Wymiernym efektem omówionego projektu organizowanego na terenie powiatu nyskiego jest nawiązanie współpracy z przygranicznymi gminami z Republiki Czeskiej (Złate Hory i Jeseník) w celu podejmowania wspólnych projektów kulturalnych, promujących powiat nyski oraz tereny dawnego księstwa nyskiego.

Ponadto projekt przyczynił się do promocji dziedzictwa kulturowego ziemi nyskiej, wpłynął na podniesienie świadomości historycznej i kulturalnej mieszkańców regionu, głównie z małych miast i obszarów wiejskich.

Oczywiście, prezentowane tu grono nie jest zamkniętą galerią znanych i sławnych mieszkańców ziemi nyskiej. Mamy nadzieję, że dzięki wsparciu takich instytucji jak Fundacja im. Stefana Batorego czy Fundacja Wspomagania Wsi uda się przywrócić współczesnym kolejne znane, a także dotychczas mało znane, postaci, których praca i twórczość były niezwyczajnie dla regionu nyskiego ważne.

Liczymy na to, że publikacja ta będzie bardzo przydatna, pogłębi wiedzę o regionie, zachęci, być może, Czytelników do samodzielnych badań dziejów naszej ziemi i korzystać będą z niej nauczyciele historii, przewodnicy turystyczni, organizacje pozarządowe, uczniowie, studenci i wszyscy zainteresowani w kraju i za granicą.

Gorące podziękowania należą się koordynatorowi projektu – Panu Arturowi Rolce – oraz innym pracownikom Wydziału Promocji, Rozwoju Gospodarczego i Programów Europejskich Starostwa Powiatowego w Nysie za wkład pracy w przygotowanie i zrealizowanie całego projektu.

Zachęcając do zgłębiania informacji biograficznych „Sławnych Nysan...”, życzymy przyjemnej lektury.

**Harmonogram organizacji wykładów w ramach projektu
„Sławni Nysanie – nauka i kultura bogactwem historii regionu”:**

- **20 października 2003 r.** – „Franciszek Ludwik Neuburg – książę nyski, wielki mecenas kultury”; wykład prowadzony przez **Kazimierza Staszkowa** w Sali Herbowej Zamku Biskupów w Otmuchowie.
- **24 listopada 2003 r.** – „Spotkania nad Nysą – życie i twórczość Wandy Pawlik”; wykład prowadzony przez mgr **Grażynę Zdanowicz** w auli Centrum Kształcenia Praktycznego w Nysie.
- **16 grudnia 2003 r.** – „Joseph Krautwald – portret artysty”; wykład prowadzony przez mgra **Piotra Chrobaka** oraz koreferat dra **Pawła Szymkowicza** pt. „Pomnik nagrobny Konrada Methnera, jedno z pierwszych dzieł Josepha Krautwalda” – aula w gimnazjum w Burgrabicach.
- **23 lutego 2004 r.** – „Konrad Emil Bloch – noblista z Nysy” oraz „Bernhard Grzimek – wielki przyrodnik, twórca znanych parków narodowych świata”; wykłady prowadzone przez **Kazimierza Staszkowa** – hol Domu Plastyka w Paczkowie.
- **19 marca 2004 r.** – „Siostra Maria Merkert – założycielka Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety”; wykład prowadzony przez mgr **Grażynę Grabowską** w sali wykładowej w Szkole Podstawowej w Białej Nyskiej.
- **26 marca 2004 r.** – „Walka o wolność narodów świata – gen. Friedrich von Steuben”; wykład prowadzony przez **Kazimierza Staszkowa** w auli Zespołu Szkół w Łambinowicach.
- **7 kwietnia 2004 r.** – „Joseph von Eichendorff oraz Max Herman-Neisse – wielcy poeci ziemi nyskiej”; wykłady prowadzone przez **Kazimierza Staszkowa** w auli Liceum Ogólnokształcącego Carolinum, szkoły z historycznymi tradycjami.
- **16 kwietnia 2004 r.** – „Adolf Lorenz – twórca współczesnej ortopedii”; wykład prowadzony przez **Alicję Szymkowicz** w auli Zespołu Szkół w Korfantowie.
- **30 kwietnia 2004 r.** – „Ksiądz Paul Peikert – kronikarz obłąanego Wrocławia”; wykład prowadzony przez mgra **Piotra Chrobaka** w auli Publicznej Szkoły Podstawowej w Bodzanowie.
- **28 maja 2004 r.** – „Marie Joseph La Fayette i Charles de Gaulle – związki z ziemią nyską”; wykłady prowadzone przez **Kazimierza Staszkowa** w sali wykładowej Zespołu Szkół w Pakosławicach.
- **15 czerwca 2004 r.** – „Christoph Scheiner – wielki astronom i miłośnik nauk ścisłych”; wykład prowadzony przez **Kazimierza Staszkowa** w sali wykładowej Zespołu Szkół w Skoroszycach.
- **30 czerwca 2004 r.** – „Dyrektorzy Muzeum w Nysie – Stanisław Kramarczyk i Franciszek Pikula”; wykład prowadzony przez mgra **Krzysztofa Pawlika**, kustosa Muzeum w Nysie, w sali wykładowej Muzeum.